

Ortaöğretim Öğretmenlerinin Mesleki Öz Yeterlik Algıları ile Mesleki Tükenmişlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Review the Relationship Between Occupational Self-Proficiency Perceptions and Occupational Dissipation Perceptions of Secondary Teachers

ÖZET

Eğitimde sistemi içerisinde umulan sonuç ve başarı öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inançlarının yüksek, mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin düşük olmasıyla elde edilebilecektir. Bu bağlamda öğretmenlerin sahip oldukları öz yeterlik inançları ile mesleğe ilişkin tükenmişlik algılarının tespiti ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi, eğitimde niteliğin artırılması yolunda önemli bir adım olacaktır. Bu maksatla araştırmada, ortaöğretim öğretmenlerinin bazı değişkenlere bağlı olarak mesleki öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik algılarının belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yürütülen araştırmada İzmir ili Karabağlar ilçesinde bulunan 23 ortaöğretim kurumunda görevli 1324 ortaöğretim öğretmeni evren, evren içerisinden 303 ortaöğretim öğretmeni ise örneklem olarak kabul edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Özyeterlik İnancı Ölçeği (ÖYİÖ) ve Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği (ÖMTÖ) kullanılmıştır. Araştırmada, ortaöğretim öğretmenlerinin özyeterlik inanç düzeylerinin çok yüksek düzeyde olduğu ve mesleki kıdem ile branş değişkenine bağlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin düşük düzeyde olduğu ve cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki kıdem ve branş değişkenlerine bağlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada son olarak ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü çok yüksek düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçlara bağlı biçimde de önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik, tükenmişlik, ortaöğretim.

ABSTRACT

The results and success expected within the education system will be achieved by the high levels of professional self-sufficiency and low levels of occupational exhaustion perception of teachers. In this context, it will be an important step in determining the relationship between teachers' self-sufficiency beliefs and occupational exhaustion perceptions and improving qualification in education. The research aims to determine the levels of professional self-sufficiency faith and the perceptions of occupational exhaustion and to examine the relationship between secondary education teachers, depending on some variables. In this research, 1324 secondary education teachers in 23 secondary education institutions in İzmir province of Karabağlar were accepted as examples of the universe and 303 secondary educations from within the universe. The study uses the Scale of Self-Proficiency faith (ÖYİÖ) and Teacher Professional consumption Scale (ÖMTÖ) as a data collection tool. The study concluded that the levels of self-sufficiency belief of secondary education teachers are very high and differ depending on vocational seniority and branch variability. It has been concluded that the levels of occupational exhaustion perception of secondary education teachers are low and differ depending on gender, education level, vocational seniority and branch variables. The research concluded that secondary education teachers have a very high level of relationship between their professional self-sufficiency belief levels and their professional depletion perception levels, which are statistically significant, negatively oriented. Suggestions have been made based on these results.

Keywords: Self-efficacy, burnout, secondary education.

GİRİŞ

Mesleki başarı elde edebilme bağlamında değerlendirildiğinde, öğretmenlerin yüksek düzeyde moral, motivasyon, örgütsel ve mesleki bağlılık ile öz yeterlik inancına sahip olmaları gerektiği söylenebilir. Öğretmenlerin kendilerinden beklenen mesleki performansı sergilemek suretiyle mesleki başarıya ulaşabilmeleri sahip oldukları mesleki bilgi beceri ve tutum ile ilişkilidir (Altunbaş, 2011). Eğitim sisteminin öğretimsel hedefleri bağlamında ana aktör olan öğretmenlerin umulan düzeyde başarılı sonuçlar oluşturmaları asgari ölçüde öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterliklere sahip olmalarına bağlıdır (MEB, 2020). Bu çerçevede değerlendirildiğinde mesleğe dönük olumlu eylemlerde bulunarak başarılı sonuçlar elde edebilmek kadar önemli olan ve tüm bireylerde bulunması beklenen özellik; öz yeterlik inancıdır.

Tschannen Moren ve Hoy (2001; akt. Çetinkaya, 2019)'a göre bireylerin yaşam alanı içerisinde karşılaştıkları bazı durumlar karşısında maruz kalınan bu durumla ne ölçüde baş edebileceklerine ve üstesinden gelmek adına çözüm

Nesrin Bardak¹
Süleyman Demez²

How to Cite This Article

Bardak, N. & Demez, S. (2023). "Ortaöğretim Öğretmenlerinin Mesleki Öz Yeterlik Algıları ile Mesleki Tükenmişlik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:109; pp:6056-6068. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.68360>

Arrival: 15 January 2023
Published: 28 March 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, MEB, Ankara, Türkiye. ORCID: 0000-0002-9499-6130

² Öğretmen, MEB, Ankara, Türkiye. ORCID: 0009-0004-2743-8114

geliştirilebilmesine ilişkin bireyin kendisine olan inancı “öz yeterlik” kavramı ile adlandırılmaktadır. Bandura (1997; akt. Korkut, 2009) ise öz yeterlik kavramını, bireylerin kendilerine ilişkin bir değerlendirme yapması bağlamında; yaşanan durumlar ve olaylar karşısında sergilenmesi gerekli olan performansın çözüm oluşturabilecek düzeyde sergilenebilmesi için ve ne oranda sergilenebileceğine ilişkin yeterli hazır bulunuşluk ve planlama potansiyeline sahip olunduğuna duyulan inançtır.

Bireylerin kendilerine dönük sahip oldukları öz yeterlik inancı, karşılaşılan güçlüklerle dönük olarak daha yoğun bir çaba ve mücadele içerisinde olabilmelerinin sağlayıcısı olarak oldukça önemlidir denilebilir. Çünkü öz yeterlik inancı, bireylerin ileriye dönük hedef belirlemeleri, belirlenen hedefe ulaşmak için gerekli olan motivasyonun ortaya konabilmesinin ön koşulu olacaktır. Bireylerin taşıdıkları öz yeterlik inanç düzeyi, bireylerin başarılı olup olamayacaklarına ilişkin kendileri adına geliştirecekleri yargının da belirleyicisi olacaktır. Geliştirilen bu öznel yargı, bireylerin eylemde bulunmalarına, sergilenen eylemlerin başarılı kabul edilebilecek performansa dönüşmesine ve bunun bir davranış halinde kalıcı hale gelmesine kaynaklık edecektir (Şahin, 2015).

Alanyazında “Mesleki tükenmişlik” kavramı ilk olarak sağlık sektörü personelleri üzerinde yürütülen bir çalışmada, personellerin yorgunluk, enerji yitimi, hayal kırıklığı, motivasyon kaybı gibi durumların betimlenmesinde kullanılmıştır (Avcı ve Seferoğlu, 2011). Geldiğimiz noktada söz konusu kavram farklı alanlar için farklı tanımlamalar ile kullanılmaktadır. Genel kabul gören aktarımda, mesleki tükenmişlik kavramını Maslach (1982; akt. Köse, 2022), “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “düşük başarıma duygusu” faktörleriyle üç boyutta değerlendirmekte ve bir çalışan olarak içerisinde yer alınan mesleğe ilişkin karşılaşılan ve aşılması gerekli olan durumlarda duygusal yıpranmaya bağlı olarak diğer bireylere karşı negatif tutum ve davranış geliştirilmesi olarak tanımlanmaktadır.

İş görenlerde mesleki tükenmişlik görülmeye başlanmasının pek çok nedeni olabileceği gibi mesleki tükenmişlik görülmesi aynı zamanda belirli bir süre içerisinde ortaya çıkacaktır. Bu çerçevede bireylerde mesleki tükenmişlik görülmesi meslek yaşantısı içerisinde yaşanacaklarla ve ne kadar süre bu durumla karşı karşıya kalındığıyla da ilgilidir denilebilir. Bu şartlarda görülebilecek mesleki tükenmişlik iş görenlerde ruhsal bir çöküşe neden olabilecektir. Mesleki tükenmişlik yaşamamak, karşılaşılan problemlerin aşılması ve mesleğe ilişkin gereklerin yerine getirilmesi bireylerin sahip oldukları bireysel özelliklerine, yetkinliklerine ve fırsatları değerlendirebilme becerisine bağlıdır (Örnek, 2020).

Mesleği icrası esnasında öğretmenlerin karşı karşıya kalabilecekleri ve başarıyla birlikte mesleki hazzı olumsuz yönde etkileyecek psikolojik temelli bazı duygu durumları söz konusudur ve düşük öz yeterlik ve mesleki tükenmişlik algısı bu duygu durumlarından ikisidir (Algül, 2022).

Araştırmanın Amacı

Araştırmada, ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik algıları ile mesleki tükenmişlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu genel amaç kapsamında

- ✓ Katılımcıların demografik özellikleri nelerdir?
- ✓ Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik ve mesleki tükenmişlik düzeyleri nedir?
- ✓ Ortaöğretim öğretmenlerinin öz yeterlik ve mesleki tükenmişlik düzeyleri
 - Cinsiyet
 - Eğitim düzeyi
 - Mesleki kıdem
 - Branş
 - Görev yapılan okul türü değişkenlerine bağlı olarak farklılaşmakta mıdır?
- ✓ Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorularına da yanıt aranmıştır.

Araştırmanın Önemi

Öğretmenlerin meslek yaşantısı bağlamında ileriye dönük hedefleri ortaya koyabilmeleri ve bu hedeflere ulaşabilmeleri bakımından ihtiyaç duyulacak motivasyonu elde edebilmeleri sahip oldukları mesleki öz yeterlik inancı ile mümkün olabilecektir. Bununla birlikte öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri de mesleki başarıların sürdürülmesi açısından önemli olan bir unsurdur. Eğitim sistemi içerisinde öğretmenler sahadaki öğrenme öğretme sürecindeki uygulayıcılar olarak ana aktörlerdir. Dolayısıyla eğitimde hedeflenen nitelik ve kalite, öğretmenlerin mesleki yeterliklerine ve bu yeterliklerin sergilenmesine etki edecek bir faktör olarak mesleki tükenmişlik düzeylerine bağlıdır (Köse, 2022).

Öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeylerinin belirlenmesi, öz yeterlik inancının ihtiyaç duyulan ölçüde artırılmasına hizmet edecektir. Öz yeterlik inancı “kişisel üstünlük yaşantıları, model alma, etkileyici sosyal iletişim ve duygusal - psikolojik yapı” gibi birbirinden farklı yollarla artırılabilir bir yapıdadır (Bandura, 1995; akt. Kesgin, 2006). Yine mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi, mesleki tükenmişliğe yol açan unsurların ortadan kaldırılmasına ve öğretmenlerde mesleki tükenmişliğin en az düzeyde görülmesine hizmet edecek veriler sağlayacaktır.

Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde bu araştırma, ortaöğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inanç düzeylerinin ve mesleki tükenmişlik algılarının belirlenmesi, söz konusu öz yeterlik inanç düzeyinin ve mesleki tükenmişlik algısının bazı değişkenler altında incelenmesi, aralarındaki ilişkiye dair saptamalar yapılabilmesi ve bu saptamalara bağlı olarak öneriler geliştirilmesine zemin hazırlaması bakımında önem taşımaktadır.

Sayıtlar

Ortaöğretim öğretmenlerinin bazı değişkenlere bağlı olarak mesleki öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik algılarının belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, katılımcıların araştırma amaçlarına ulaşılmasına kaynaklık edecek nitelikte veri sunacak derinlikte mesleki yaşantıya sahip oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıkları

Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılı İzmir ili Karabağlar ilçesi resmi ortaöğretim kurumları, bu kurumlarda görevli ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenler ile araştırmanın veri toplama araçlarıyla katılımcılardan elde edilen cevaplar ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada ortaöğretim okullarında görevli öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inançları ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış ve bu bağlamda nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir. Karasar (2020)'a göre ilişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında herhangi bir ilişkinin varlığını tespit etmeye dönük olarak kullanılan bir araştırma modelidir.

Evren ve Örneklem

Araştırma evreni İzmir ili Karabağlar ilçesinde bulunan 23 ortaöğretim kurumunda görevli 1324 ortaöğretim öğretmenidir. Örneklem ise evren içerisinden basit seçkisiz yöntemle ve %95 güvenirlilik katsayısı ile ,05 hata payı dikkate alınarak belirlenen 303 ortaöğretim öğretmenidir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için hazırlanan form üç bölümden oluşturulmuştur. İlk bölümde; araştırmaya dahil olan katılımcılara ait cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki kıdem, branş ve görev yapılan okul türü değişkenlerini belirlemeye dönük sorular yer almaktadır. İkinci bölümde Çolak, Yorulmaz ve Altinkurt (2017) tarafından geliştirilen “Özyeterlik İnancı Ölçeği” (ÖYİÖ), üçüncü bölümde ise Yüksel, Kaner ve Şekercioğlu (2008) tarafından geliştirilen “Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği” (ÖMTÖ) yer almaktadır. Araştırma verileri online form ile toplanmıştır. Bu maksatla gerekli izinler alınmış ve hazırlanan form dijital platformda katılımcılara ulaştırılmıştır.

Özyeterlik İnancı Ölçeği: Akademik Özyeterlik (5), Sosyal Özyeterlik (8), Entelektüel Özyeterlik (7) ve Mesleki Özyeterlik (7) olmak üzere 4 alt boyutta toplam 27 madde içermektedir ve ters madde bulunmamaktadır. Ölçek 5'li likert tiptedir ve Hiç Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4) ve Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçek tüm maddelerin toplamından elde edilecek ortalama ile değerlendirilebileceği gibi her bir alt boyut ayrı ayrı olarak ta değerlendirilebilmektedir. Ölçek maddelerine verilecek cevaplardan elde edilen toplam puan değerinin yüksek olması öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının yüksek olduğu anlamında yorumlanmaktadır. Ölçek alt boyutlarında Cronbach's Alfa iç tutarlık katsayıları; “Akademik Özyeterlik” boyutunda ,75, “Mesleki Özyeterlik” boyutunda ,86, “Sosyal Özyeterlik” boyutunda ,88, “Entelektüel Özyeterlik” boyutunda ,87 ve ölçeğin genelinde ,93 olarak hesaplanmıştır (Çolak, Yorulmaz ve Altinkurt, 2017).

Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği: Mesleğe İlişkin Duygusal Tükenmişlik ve Başarısızlık (7), Öğrencilere Duyarsızlaşma (7), Fiziksel ve Duygusal Tükenmişlik (7) ve Meslektaşlara ve Yöneticilere Duyarsızlaşma (5) olmak üzere 4 alt boyutta toplam 26 madde içermektedir ve ölçekte ters madde bulunmamaktadır. 5'li likert tipte

olan ölçek; Beni hiç tanımlamıyor (1), Beni pek tanımlamıyor (2), Beni biraz tanımlıyor (3), Beni iyi tanımlıyor (4) ve Beni çok iyi tanımlıyor (5) şeklinde derecelendirilmiştir. Bu çerçevede ölçekten alınacak yüksek puan öğretmenlerde yüksek mesleki tükenmişliği ifade etmektedir. Ölçek alt boyutlarında Cronbach's Alfa iç tutarlık katsayıları; "Mesleğe İlişkin Duygusal Tükenmişlik ve Başarısızlık" boyutunda ,90, "Öğrencilere Duyarsızlaşma" boyutunda ,87, "Fiziksel ve Duygusal Tükenmişlik" boyutunda ,86, "Meslektaşlarına ve Yöneticilere Duyarsızlaşma" boyutunda ,80 ve ölçek genelinde ,92 olarak hesaplanmıştır (Yüksel, Kaner ve Şekercioğlu, 2008).

Verilerin Analizi

Katılımcılardan toplanan cevaplar dijital ortama aktarılmış ve istatistiksel işlemler yapılabilmesi için sayısal olarak kodlanmıştır. Bu şekliyle oluşturulan sayısal veriler araştırma amacına uygun olarak SPSS programında analiz edilebilecek yapıya dönüştürülmüştür.

Betimsel analizlerde öğretmenlerin, Özyeterlik İnancı Ölçeği ve Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği'ne dönük düzeylerini belirlemek üzere ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. Elde edilen ortalama puanların değerlendirilmesinde en düşük 1 en yüksek 5 puan aralığındaki 4 değeri eşit aralıklara bölünerek Öz Yeterlik Ölçeği için 1,00-1,80 arası çok düşük, 1,81-2,60 arası düşük, 2,61-3,40 arası orta, 3,41-4,20 arası yüksek ve 4,21-5,00 arası çok yüksek olarak değerlendirilmiştir. Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği'nde ise 1,00-1,80 arası çok düşük düzeyde mesleki tükenmişlik, 1,81-2,60 arası düşük düzeyde mesleki tükenmişlik, 2,61-3,40 arası orta düzeyde mesleki tükenmişlik, 3,41-4,20 arası yüksek düzeyde mesleki tükenmişlik ve 4,21-5,00 arası çok yüksek düzeyde mesleki tükenmişlik olarak değerlendirilmiştir

Araştırma amaçlarına dönük olarak sonuç elde etmek üzere hangi tür analizler yapılması gerektiğini saptamak üzere verilerin dağılımları incelenmiştir. Özyeterlik İnancı Ölçeğinden elde edilen verilerin normallik dağılım incelemesiyle çarpıklık katsayısının ,082, basıklık katsayısının -,540 olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeğinden elde edilen verilerin normallik dağılım incelemesinde ise çarpıklık katsayısının ,805, basıklık katsayısının ,238 olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar verilerin normal dağılımda olduğunu göstermektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları -1 ile +1 arasında olması halinde verilerin normal dağılımda olduğu kabul edilmektedir (Demir, 2022). Araştırmada kullanılan ölçek verilerinin normal dağılım göstermesine bağlı olarak yapılacak analizlerde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Bu kapsamda araştırma verilerinin analizinde farklılaşmaları belirlemek üzere t-testi ve ANOVA testi, korelasyon analizi için ise Pearson Momentler Çarpımı analizi kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, örnekleme yer alan ortaöğretim öğretmenlerinin demografik farklılıklarına ait saptamalara, araştırma örnekleminde yer alan ortaöğretim öğretmenlerinden toplanan verilerin araştırma amaçları çerçevesinde gerçekleştirilen analizlere bağlı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Örneklemede Yeralan Ortaöğretim Öğretmenlerinin Demografik Verilerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin demografik değişkenleri Tablo 1'de aktarılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların demografik değişkenlerine ait örneklem sayısı ve yüzde dağılımı

Değişken	Değer	n	%
Cinsiyet	Kadın	164	54,1
	Erkek	139	45,9
Eğitim düzeyi	Lisans	227	74,9
	Lisansüstü	76	25,1
Mesleki Kıdem	10 yıl ve daha az	52	17,2
	11 – 20 yıl	100	33,0
	21 yıl ve daha fazla	151	49,8
Branş	Sözel alanlar	111	36,6
	Sayısal alanlar	73	24,1
	Beceri alanları	119	39,3
Görevli olunan Okul türü	Fen Lisesi	16	5,3
	Anadolu Lisesi	152	50,2
	Mesleki ve Teknik Lise	135	44,6

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya dahil olan 303 ortaöğretim öğretmeninden 164'ü kadın 139'u erkektir. Öğretmenlerin 227'si lisans düzeyinde, 76'sı ise lisansüstü düzeyde eğitim derecesine sahiptirler. 10 yıl ve daha az mesleki kıdemi olan öğretmen sayısı 52, 11-20 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmen sayısı 100 ve 21 yıl ve daha fazla mesleki kıdemi olan öğretmen sayısı ise 151'dir. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin branşlara göre dağılımlarına bakıldığında; 111 öğretmenin sözel alanlardaki branşlarda, 73 öğretmenin sayısal alanlardaki

branşlarda ve 119 öğretmenin beceri alanlarındaki branşlarda olduğu görülmektedir. Son olarak katılımcıların görev yaptıkları okul türüne göre dağılımları ise Fen Lisesi 16, Anadolu Lisesi 152 ve Mesleki ve Teknik Lise 135 şeklindedir.

Ortaöğretim Öğretmenlerinin Mesleki Öz Yeterlik ve Mesleki Tükenmişlik Algılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin araştırmanın veri toplama araçlarıyla toplanan cevaplarının analizine bağlı olarak saptanan Mesleki Öz Yeterlik inançları ve Mesleki Tükenmişlik algılarına ilişkin sonuçlar Tablo 2’de aktarılmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların Mesleki Öz Yeterlik ve Mesleki Tükenmişlik düzeyleri

Ölçek	Ölçek Boyutları	n	\bar{x}	s
Öz Yeterlik İnancı Ölçeği	Akademik Öz Yeterlik	303	4,19	,644
	Mesleki Öz Yeterlik		4,23	,530
	Sosyal Öz Yeterlik		4,31	,533
	Entelektüel Öz Yeterlik		4,03	,633
	Ölçek Genel		4,20	,475
Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği	Mesleğe İlişkin Duygusal Tükenmişlik ve Başarısızlık	303	2,26	1,066
	Öğrencilere Duyarsızlaşma		2,43	1,072
	Fiziksel ve Duygusal Tükenmişlik		1,92	,930
	Meslektaşlara ve Yöneticilere Duyarsızlaşma		2,01	,892
	Ölçek Genel		2,17	,942

Ortaöğretim öğretmenlerinin Mesleki Öz Yeterlik İnanç Düzeyleri kapsamında Tablo 2 incelendiğinde; “Akademik Öz Yeterlik” ($\bar{x} = 4,19$) ve “Entelektüel Öz Yeterlik” ($\bar{x} = 4,03$) boyutlarında yüksek düzeyde, “Mesleki Öz Yeterlik” ($\bar{x} = 4,23$) “Sosyal Öz Yeterlik” ($\bar{x} = 4,31$) ve Öz Yeterlik İnancı Ölçeği Genelinde ($\bar{x} = 4,20$) çok yüksek düzeyde öz yeterlik inancına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 2, Ortaöğretim öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Algı Düzeyleri kapsamında incelendiğinde; “Mesleğe İlişkin Duygusal Tükenmişlik ve Başarısızlık” ($\bar{x} = 2,26$) “Öğrencilere Duyarsızlaşma” ($\bar{x} = 2,43$) “Fiziksel ve Duygusal Tükenmişlik” ($\bar{x} = 1,92$) “Meslektaşlara ve Yöneticilere Duyarsızlaşma” ($\bar{x} = 2,01$) olmak üzere tüm alt boyutlarda ve Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği genelinde ($\bar{x} = 2,17$) düşük düzeyde mesleki tükenmişlik algısına sahip oldukları görülmektedir.

Ortaöğretim Öğretmenlerinin Demografik Verilerine Bağlı Mesleki Öz Yeterlik ve Mesleki Tükenmişlik Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin cinsiyet ve eğitim düzeylerine bağlı olarak öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik düzeyleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak öz yeterlik inanç ve mesleki tükenmişlik düzeyleri

Ölçek	Değişken	Grup	n	\bar{x}	s	t	p
Öz Yeterlik İnancı Ölçeği	Cinsiyet	Kadın	164	4,22	,457	,987	,326
		Erkek	139	4,17	,495		
	Eğitim Düzeyi	Lisans	227	4,21	,504	,945	,346
		Lisansüstü	76	4,16	,374		
Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği	Cinsiyet	Kadın	164	2,05	,939	-2,463	,014
		Erkek	139	2,31	,926		
	Eğitim Düzeyi	Lisans	227	2,25	1,017	3,505	,001
		Lisansüstü	76	1,91	,609		

Tablo 3’te görüldüğü gibi ortaöğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançları öğretmenlerin cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenlerine bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 3 öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri çerçevesinde incelendiğinde; araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin cinsiyet faktörüne göre kadınlar lehinde, eğitim düzeyi faktöründe ise lisansüstü derecesinde eğitimi olanlar lehinde farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$).

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine bağlı olarak öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik düzeyleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak öz yeterlik inanç ve mesleki tükenmişlik düzeyleri

Ölçek	<i>f, \bar{x} ve SS değerleri</i>				<i>ANOVA Sonuçları</i>				Fark
	Mesleki Kıdem	n	\bar{x}	S	Var. K.	KT	KO	f	
Öz Yeterlik İnancı Ölçeği	(1) 10 yıl ve az	52	4,23	,475	G. Arası	1,55	,780	3,507	,031
	(2) 11 – 20 yıl	100	4,09	,511	G. İçi	66,677	,222		
	(3) 21 yıl ve fazla	151	4,25	,441	Toplam	68,237			

	<i>Toplam</i>	303	4,20	,475						
Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği	(1) 10 yıl ve az	52	2,11	1,12	G. Arası	7,70	3,850	4,431	,013	3>2
	(2) 11 – 20 yıl	100	2,39	1,06	G. İçi	260,68	,869			
	(3) 21 yıl ve fazla	151	2,04	,745	Toplam	268,38				
	<i>Toplam</i>	303	2,17	,942						

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ve mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bağlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$).

Tespit edilen farklılaşmanın hangi mesleki kıdem grupları arasında olduğunu belirlemek üzere gerçekleştirilen Post Hoc testi sonuçlarına göre Öz Yeterlik İnançına ilişkin farklılaşmada 21 yıl ve üzerinde mesleki kıdemi olan öğretmen grubu ortalamasının 11-20 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerden daha büyük olduğu görülmektedir [(3)>(2)].

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin branşlarına bağlı olarak öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik düzeyleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Branş değişkenine bağlı olarak öz yeterlik inanç ve mesleki tükenmişlik düzeyleri

<i>f, \bar{x} ve SS değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					<i>Fark</i>
<i>Ölçek</i>	<i>Branş</i>	<i>n</i>	\bar{x}	<i>S</i>	<i>Var. K.</i>	<i>KT</i>	<i>KO</i>	<i>f</i>	<i>p</i>	
Öz Yeterlik İnanç Ölçeği	(1) Sözel alanlar	111	4,22	,506	G. Arası	7,408	3,704	18,26	<,000	1>2
	(2) Sayısal alanlar	73	3,93	,430	G. İçi	60,829	,203			3>2
	(3) Beceri alanları	119	4,33	,404	Toplam	68,237				
	<i>Toplam</i>	303	4,20	,475						
Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği	(1) Sözel alanlar	111	2,15	,912	G. Arası	29,84	14,92	18,77	<,000	1>3
	(2) Sayısal alanlar	73	2,68	1,01	G. İçi	238,53	,795			2>1
	(3) Beceri alanları	119	1,87	,787	Toplam	268,38				3<2
	<i>Toplam</i>	303	2,17	,942						

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ve mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin öğretmenlerin branş değişkenlerine bağlı olarak farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$).

Tespit edilen farklılaşmanın hangi branş grupları arasında olduğunu belirlemek üzere gerçekleştirilen Post Hoc testi sonuçlarına göre Öz Yeterlik İnançında tespit edilen farklılaşmada sözel branş öğretmenlerinin ve beceri branşlarındaki öğretmenlerin ortalamaları branşı sayısal olan öğretmenlerden daha büyüktür [(1)>(2), (3)>(2)]. Yine branş faktörüne bağlı olarak görülen Mesleki Tükenmişlik algı düzeyindeki farklılaşmada branşı sözel alan olan öğretmenlerin branşı beceri alanı olan öğretmenlerden, branşı sayısal alan olan öğretmenlerin branşı sözel alan olan öğretmenlerden ve branşı beceri alanları olan öğretmenlerden daha büyük ortalamada oldukları görülmektedir [(1)>(3), (2)>(1), (2)>(3)].

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne bağlı olarak öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik düzeyleri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Görev yapılan okul türü değişkenine bağlı olarak öz yeterlik inanç ve mesleki tükenmişlik düzeyleri

<i>f, \bar{x} ve SS değerleri</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					<i>Fark</i>
<i>Ölçek</i>	<i>Okul Türü</i>	<i>n</i>	\bar{x}	<i>S</i>	<i>Var. K.</i>	<i>KT</i>	<i>KO</i>	<i>f</i>	<i>p</i>	
Öz Yeterlik İnanç Ölçeği	(1) Fen Lisesi	16	4,29	,422	G. Arası	,151	,076	,333	,717	
	(2) Anadolu Lisesi	152	4,20	,528	G. İçi	68,08	,227			
	(3) Mes. ve Tek. Lis.	135	4,18	,416	Toplam	68,23				
	<i>Toplam</i>	303	4,20	,475						
Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği	(1) Fen Lisesi	16	2,17	,657	G. Arası	1,405	,702	,789	,455	
	(2) Anadolu Lisesi	152	2,23	,961	G. İçi	266,98	,890			
	(3) Mes. ve Tek. Lis.	135	2,09	,949	Toplam	268,387				
	<i>Toplam</i>	303	2,17	,942						

Tablo 6'da görüldüğü gibi araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inanç düzeyleri ve mesleki tükenmişlik algı düzeyleri öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne bağlı olarak farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

Ortaöğretim Öğretmenlerinde Mesleki Öz Yeterlik ve Mesleki Tükenmişlik Algı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Araştırma amacı çerçevesinde ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik algı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye dönük olarak gerçekleştirilen Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inançları ile mesleki tükenmişlik algı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

Düzye	n	r	p
Özyeterlik İnancı	303	-,378	<,000
Mesleki Tükenmişlik			

Tablo 7’de görüldüğü gibi ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inançları ile mesleki tükenmişlik algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü çok yüksek düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($r = -,378$; $p <,001$).

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlara, alanyazın tartışmalarına ve sonuçlara bağlı olarak ortaya konulan önerilere yer verilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerin verdikleri cevapların analiziyle saptanan bulgulardan ulaşılan sonuçlar ve alanyazın tartışmaları aşağıda sırasıyla aktarılmıştır.

Örneklemede Yeralan Ortaöğretim Öğretmenlerinin Demografik Verilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmada evren kabul edilen İzmir ili Karabağlar ilçesi ortaöğretim kurumlarında görevli 1323 ortaöğretim öğretmenine bağlı olarak örneklem 303 öğretmen ile oluşturulmuştur. Örnekleme yer alan ortaöğretim öğretmenlerin 164’ünün kadın (%54,1), 139’unun (%45,9) erkek olduğu görülmektedir ve bu yanıyla cinsiyete göre dengeli bir dağılım olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin 227’sinin (%74,9) lisans düzeyinde, 76’sının (%25,1) ise lisansüstü düzeyde eğitim derecesine sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenler içinde lisansüstü eğitime devam edenlerin genel sayıya oranı değerlendirildiğinde örneklemedeki dağılımın yeterli olduğu söylenebilir. 10 yıl ve daha az mesleki kıdemi olan öğretmen sayısı 52 (%17,2), 11-20 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmen sayısı 100 (%33) ve 21 yıl ve daha fazla mesleki kıdemi olan öğretmen sayısı ise 151 (%49,8)’dir. Araştırma evreninin coğrafi olarak batıda bir il olması ve öğretmen ilk atama esas ve usulleri dikkate alındığında mesleki kıdeme bağlı olarak örneklemedeki dağılımın normal olduğunu söylemek mümkündür. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin branşlara göre dağılımlarına bakıldığında; 111 (%36,6) öğretmenin sözel alanlardaki branşlarda, 73 (%24,1) öğretmenin sayısal alanlardaki branşlarda ve 119 (%39,3) öğretmenin beceri alanlarındaki branşlarda olduğu görülmektedir. Son olarak katılımcıların görev yaptıkları okul türüne göre dağılımları incelendiğinde; Fen Lisesi 16 (%5,3), Anadolu Lisesi 152 (50,2) ve Mesleki ve Teknik Lise 135 (%44,6) olduğu görülmektedir. Araştırmaya İmam Hatip Lisesi türünden katılım olmadığı, Fen lisesi türünden ise az sayıda katılım olduğu saptanmıştır.

Ortaöğretim Öğretmenlerinin Mesleki Öz Yeterlik ve Mesleki Tükenmişlik Algularına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, yürütülen çalışmanın amaçları çerçevesinde gerçekleştirilen analizler neticesinde ortaöğretim öğretmenlerinin Mesleki Öz Yeterlik Ölçeği’nin “Akademik Öz Yeterlik” ve “Entelektüel Öz Yeterlik” alt boyutlarında yüksek düzeyde, “Mesleki Öz Yeterlik”, “Sosyal Öz Yeterlik” alt boyutlarında ve ölçek genelinde çok yüksek düzeyde öz yeterlik inancına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca ortaöğretim öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Ölçeği’nin “Mesleğe İlişkin Duygusal Tükenmişlik ve Başarısızlık”, “Öğrencilere Duyarsızlaşma”, “Fiziksel ve Duygusal Tükenmişlik”, “Meslektaşlara ve Yöneticilere Duyarsızlaşma” olmak üzere tüm alt boyutlarda ve ölçek genelinde düşük düzeyde mesleki tükenmişlik algısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifade ile öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algıları yüksek değil olumlu diyebileceğimiz ölçüde düşük düzeydedir.

Ortaöğretim Öğretmenlerinin Demografik Verilerine Bağlı Mesleki Öz Yeterlik ve Mesleki Tükenmişlik Algı Düzeylerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmaya dahil olan ortaöğretim öğretmenlerinin Mesleki Öz Yeterlik İnançları ve Mesleki Tükenmişlik Algı düzeyleri “Cinsiyet”, “Eğitim düzeyi”, Mesleki kıdem”, “Branş” ve “Görev yapılan okul türü” değişkenleri altında incelenmiş ve ulaşılan sonuçlar sırasıyla aşağıda aktarılmıştır.

Cinsiyet faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada, ortaöğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerinin öğretmenlerin cinsiyetlerine bağlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleğinin bilgi, bilgiyi paylaşma ve öğrencilere rehberlik etme gibi temel beceriler üzerinde şekillendiği değerlendirildiğinde mesleğe ilişkin öz yeterlik inanç düzeylerinin cinsiyet faktörüne bağlı olarak farklılaşmaması beklenir. Nitekim, öğretmenliğe ilişkin mesleki öz yeterlik konusunda yürütülen alanyazın araştırmalarında benzer şekilde öz yeterlik inanç düzeylerinin cinsiyet faktörüne bağlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmış çalışmalar görülmektedir (Aslan ve Kalkan, 2018; Kaçar

ve Beycioğlu, 2017). Bu sonuçtan farklı olarak bazen kadınlar lehinde bazen erkekler lehinde farklılaşmaların tespit edildiği alanyazın araştırmaları da mevcuttur. Algül (2022) araştırmasında “Sosyal özyeterlik” alt boyutunda cinsiyet değişkenine bağlı olarak kadın öğretmenlere oranla erkek öğretmenler lehinde anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Bu saptama içerisinde bulunduğumuz toplumda genel olarak erkek egemen bir yapının olmasını akla getirmektedir ve elde edilen sonucu bu toplumsal yapı ile ilişkilendirmek mümkündür. Yine öğretmenlik mesleğine ilişkin özyeterlikle ilgili alanyazın çalışmalarına bakıldığında; toplumun erkeklere yüklediği rol sebebiyle bazı çalışmalarda erkekler lehine sonuçlar çıktığı yönünde tartışmalar mevcuttur (Yeşilyurt, 2013; Korkut ve Babaoğlu, 2012). Bu araştırmaların tersine kadınlar lehine farkın açığa çıktığı çalışmalar da bulunmaktadır (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Yavuz, 2020). Tüm bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde toplumsal yapıyla birlikte ölçek alt boyutları kapsamında cinsiyete bağlı olarak farklı düzeylerde mesleki öz yeterlik inancı taşındığı söylenebilir.

Cinsiyet faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algı düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada, ortaöğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin cinsiyet faktörüne göre bağlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kapsamında öğretmenlerde görülen mesleki tükenmişlik algılarının erkeklerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Erkek öğretmenlerde mesleğe ilişkin tükenmişlik algısı kadınlara oranla daha yüksektir. Alanyazın araştırmalarında bu sonucu destekler nitelikte araştırmalar bulunmaktadır. Otacıoğlu (2008), araştırmasında erkek öğretmenlerde daha fazla mesleki tükenmişlik görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Cinsiyete bağlı olarak mesleki tükenmişliğin farklılaştığı ancak bu farklılaşmanın kadınlarda daha fazla mesleki tükenmişlik görüldüğü yönünde sonuçların ortaya konulduğu araştırmalarda bulunmaktadır. Şanlı ve Tan (2017), “Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” çalışmasında kadın öğretmenlerde erkeklere göre daha fazla mesleki tükenmişlik yaşandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar öğretmenlik mesleği için gerekli olan azim ve sabır gibi tutum ve davranışların kadın öğretmenlerce daha yoğun sergilenmesiyle ve toplumda genel kabul gören öğretmenlik mesleği kadınlar için daha uygun bir meslek algısıyla açıklanabilir. Öte yandan öğretmenlerde görülen mesleki tükenmişliğin cinsiyete göre farklılaştığı sonucunun elde edildiği alanyazın araştırmaları olduğu görülmektedir (Polat, Ercengiz ve Tetik, 2012; Akyürek, 2020; Çelikkaleli, 2011).

Eğitim düzeyi faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerinin öğretmenlerin eğitim düzeylerine bağlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Lisans derecesinde eğitimi olan öğretmenlerin çok yüksek, lisansüstü derecesinde eğitimi olan öğretmenlerin yüksek düzeyde mesleki öz yeterlik inancına sahip oldukları saptanmıştır. İki grup arasında öz yeterlik inanç düzeyi farklılık gösteriyor ise de bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin aldıkları eğitim derecesine bağlı olarak mesleki öz yeterlik inançlarında farklılaşma görülmemesi alınan eğitimlerle öğretmenlik yapabilecek düzeyde bilgi ve beceri kazanıldığı düşünülüyor olmasıyla açıklanabilir. Öğretmenlik mesleği için en az lisans düzeyinde eğitim almak gerekmektedir ve bu eğitimler öğretmenlere gerektiği ölçüde öz yeterlik sağlamaktadır denilebilir. Algül (2022)’ün araştırmasında da benzer ve destekler biçimde öğretmenlerin aldıkları eğitim düzeylerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik inanç düzeyine etki etmediği sonucuna ulaşıldığı görülmektedir.

Eğitim düzeyi faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algı düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin öğretmenlerin eğitim düzeylerine bağlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç çerçevesinde lisans derecesinde eğitime sahip olan öğretmenlerin lisansüstü derecesinde eğitimi olan öğretmenlere oranla daha yüksek düzeyde mesleki tükenmişlik algısına sahip oldukları saptanmıştır. Bu sonuca bağlı olarak lisans düzeyinde eğitim almış olan öğretmenlerin mesleki yeterlik anlamında kendilerine dönük öz yeterlik inançlarının az olduğu söylenebilir. Bu durum ise alınan eğitimin içeriği ve kapsamının sınırlılığı ile açıklanabilir. Düşünülenin aksine eğitim düzeyinin artmasına bağlı olarak tükenmişlik düzeyinin arttığını saptayan araştırmacılar da mevcuttur. Yılmaz, Yazıcı ve Yazıcı (2014) çalışmalarında doktora derecesinde eğitime sahip olan öğretmenlerin kişisel başarı boyutunda ve ölçek geneline bağlı olarak daha fazla tükenmişlik yaşadıklarını saptamışlardır. BU sonuçlardan farklı olarak Algül (2022), “Ortaokul ve lise düzeyi öğretmenlerin özyeterlikleri, mesleki motivasyon düzeyleri ve tükenmişlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi” çalışmasında benzer ve bu saptamayı destekler biçimde öğretmenlerde görülen mesleki tükenmişlik düzeylerinin öğretmenlerin eğitim düzeylerine bağlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde öğretmenlerin aldıkları eğitim düzeyleri farklı olsa da bu durum öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerine etki etmediği, mesleki tükenmişliğe etki eden faktörlerin eğitim

düzeinden bağımsız olduğu söylenebilir. Aksu ve Baysal (2006) da araştırmalarında Bireylerin aldıkları eğitim ve düzeilerinin mesleki tükenmişlik üzerinde etkili olmadığını aktarmaktadırlar.

Mesleki kıdem faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerinin öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bağlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kapsamında 21 yıl ve üzerinde mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin 11-20 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerden daha yüksek düzeyde mesleki öz yeterlik inancına sahip oldukları saptanmıştır. Bu sonucu destekler biçimde mesleki kıdeme bağlı olarak öğretmenlerde öz yeterlik inanç düzeylerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmış araştırmalar bulunmaktadır. Algül (2022) araştırmasında, akademik özyeterlik ve mesleki özyeterlik alt boyutlarında farklılaşma olduğunu saptamıştır. Bu saptamaya bağlı olarak; 26 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerin 10 yıl ve daha az mesleki kıdemi olan öğretmen gruplarından yüksek öz yeterlik inancına sahip oldukları görülmektedir. Bu saptamalar öğretmenlerin mesleki yaşantılarıyla birlikte edindikleri deneyimlerin kendilerine öz yeterlik inancı sağladığını göstermektedir denilebilir. Başka bir ifadeyle öğretmenler mesleki deneyimlere bağlı olarak öğretmenlik mesleğine karşı yetkinlik ve yeterliklerini arttırmaktadırlar. Öğretmenlik mesleğine dönük olarak lisans düzeyinde alınan eğitimin ziyade uygulamaların mesleki yeterlik kazanmak için daha etkili olduğu söylenebilir. Mesleki kıdeme bağlı olarak öz yeterlik düzeyinin farklılaştığı sonucuna ulaşılan başka araştırmalar mevcuttur (Aytaç, 2018; Aslan ve Kalkan, 2018; Karasu, 2018; Karabacak, 2014).

Mesleki kıdem faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algı düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bağlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kapsamında 11-20 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerin 21 yıl ve üzerinde mesleki kıdemi olan öğretmenlerden daha yüksek düzeyde mesleki tükenmişlik algısına sahip oldukları saptanmıştır. Bu saptama 11-20 yıl aralığında mesleki kıdemi olan öğretmenlerin daha yüksek düzeyde mesleki tükenmişlik yaşadıklarını ifade ettiklerini göstermektedir. Tükenmişlik bireylerde zaman içerisinde yaşananlara bağlı olarak ortaya çıkabilecek bir duygu durumudur. Buna bağlı olarak öğretmenlerde görülecek mesleki tükenmişliğin mesleki kıdeme bağlı olarak farklılaşmasının beklenebilecek bir sonuç olacağı söylenebilir. Mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak öz yeterlik inanç düzeylerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmış alanyazın araştırmaları mevcuttur (Birkan, 2020; şanlı ve Tan, 2017). Bu ve benzer araştırma sonuçları çalışma sonuçlarına benzer ve destekler niteliktedir. Diğer taraftan farklı araştırma sonuçlarının olduğu da görülmektedir. Araştırmalar mesleki kıdem değişkeninin öğretmenlerde mesleki tükenmişlik düzeyini etkilemediğini ortaya koymaktadır (Algül, 2022; Akyürek, 2020; Yılmaz ve Aslan, 2018). Öğretmenlerde görülen mesleki tükenmişliğin süreyle bağlantılı olmasının yanında başkaca faktörlerinde söz konusu olduğu söylenebilir. Görev yapılan sürede karşı karşıya kalınan çalışma koşulları bu duruma etki etmektedir denilebilir. Güneş (2021) çalışmasında, mesleki kıdeme bağlı olarak mesleki tükenmişlik düzeyinde tespit edilen farklılaşma özel okullarda görevli öğretmenlerde görülmekte iken devlet okullarında görevli öğretmenlerde görülmemektedir. Bu durum özel okulların çalışma şartlarıyla açıklanabilir.

Branş faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerinin öğretmenlerin branşlarına bağlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede branşı sözel alan olan öğretmenler ile branşı beceri alanı olan öğretmenlerin branşı sayısal alan olan öğretmenlerden daha yüksek düzeyde mesleki öz yeterlik inancına sahip oldukları saptanmıştır. Öğretmenlerde görülen mesleki öz yeterlik inancının öğretmenlerin branşlarına göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmış araştırmalar bulunmaktadır. Algül (2022) araştırmasında benzer biçimde branşı sözel grupta olan öğretmenlerin branşı sayısal grubunda olan öğretmenlerden daha yüksek öz yeterlik inancına sahip olduklarını saptamıştır. Bu saptama ölçeğin akademik özyeterlik alt boyutuna ilişkindir. Bu durum sözel derslerin öğrencilere aktarılmasındaki farklılıklar, öğrencilerin sayısal derslerde başarılı olamamaları, merkezi sınav değerlendirmelerindeki sayısal derslerin ağırlığı gibi unsurlar ile açıklanabilir. Bir anlamda akademik sonuçlara bağlı olarak kabul edilmiş bir başarısızlık ve inanç eksikliğinden söz edilebilir. Beceri grubundaki öğretmenlerin öz yeterlik inanç düzeylerinin yüksek çıkması da öğretmenlerin söz konusu alandaki özel yetenekleri, öğrencilerin o derse ilişkin değerlendirmelerinde bir standart olmaması ile açıklanabilir. Bu durumda branşı görsel sanatlar, müzik gibi beceri alanları olan öğretmenlerin kendilerine dönük mesleki öz yeterlik inancı taşımaları olağandır.

Branş faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algı düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin öğretmenlerin branş değişkenlerine bağlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu farklılaşma tüm branşlar arasında görülmektedir. Buna

göre branşı sayısal alan olan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algı düzeyleri branşı sözel ve beceri alanları olan öğretmenlerden daha yüksektir. Ayrıca branşı sözel alan olan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algı düzeylerinin branşı beceri alanı olan öğretmenlerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki tükenmişlik algısının en düşük olduğu ortaöğretim öğretmenlerinin branşı beceri alanları olan öğretmenler olduğu görülmektedir. Branşı görsel sanatlar, beden eğitimi, müzik gibi beceri alanları olan öğretmenlerin daha düşük mesleki tükenmişlik yaşamaları öğretmenlerin mesleğin icrası sırasında kendilerini baskı altında hissetmemeleri ile açıklanabilir. Söz konusu alanlarda öğrencilerin beceri kazanmaları çok öncelikli bir beklenti değildir ve başarı genel olarak merkezi sınavlar ile akademik alanlar üzerinden değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu serbest alan öğretmenlerin daha az mesleki tükenmişlik düzeyine sahip olmalarını açıklamaktadır denilebilir. Algül (2022) araştırmasında bu sonucu ve yorumlamayı destekler nitelikte saptamalarda bulunmaktadır. Araştırmada, mesleğe ilişkin duygusal tükenmişlik ve başarısızlık, Fiziksel ve duygusal tükenmişlik, meslektaşlara ve yöneticilere duyarsızlaşma alt boyutlarında rehberlik ve diğer alan öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin sayısal, sözel ve dil grubunda yer alan öğretmenlerin ortalama puanlarından anlamlı şekilde düşük olduğu sonucu ortaya konmuştur. Okan ve Yılmaz (2017) ile Babaoğlu (2006) da araştırmasında beceri ve sözel alan öğretmenlerin sayısal alan öğretmenlerinden daha düşük mesleki tükenmişlik hissinde olduklarını saptamıştır. Bu sonuç araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Tüm sonuçla birlikte değerlendirildiğinde derslerin güçlüğü, haftalık ders saati, merkezi sınavlara bağlı olarak derslere verilen önem öğretmenlerin öğretme sürecini biçimlendirmekte ve süreçte yaşanan öğretime ilişkin güçlüklerle ilgili olarak ta mesleki tükenmişlik algısı artmaktadır denilebilir. Tükenmişliğe neden olan unsurlar arasında öğretmenlerin üzerlerinde hissettikleri sorunluluk duygusu da etkilidir denilebilir. Yılmaz, Yazıcı ve Yazıcı (2014) öğretmen ve yönetici öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini inceleme konusu edindikleri çalışmalarında bu tespiti destekler biçimde sınıf öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine oranla daha yüksek mesleki tükenmişlik yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Bu durum ayrıca öğrencilerin yaş itibarıyla diğer kademedeki öğrencilerden küçük olması ve öğrencilerin tüm ihtiyaçlarıyla ilgilenilmesi gerekmesiyle açıklanabilir. Sınıf öğretmenleri ilköğretim kademesi boyunca öğrencilerin tüm derslerini okutmakla birlikte dört yıl boyunca neredeyse öğrencilerin her durumu ile ilgilenmektedirler ve ailelerle etkin bir iletişim içerisindeyler.

Görev yapılan okul türü faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerinin öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne bağlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde görev yapan öğretmenlerin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere oranla daha düşük öz yeterlik inancı taşıdıkları görüldü de bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde değildir. Öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inançlarının görev yapılan okul türüne bağlı olarak farklılaşmaması öğretmenlerin görev yaptıkları süre içerisinde okul programı, amaçları ve öğrenci performanslarına alışmaları ile açıklanabilir. Bu durumla ilgili o okul türünde henüz görev yapmaya başlamış öğretmenlerle yürütülecek bir araştırmanın bu konuda daha anlamlı veriler sunacağı değerlendirilebilir. Algül (2022) çalışmasında bir başka değişken olarak özel okul devlet okulu bağlamında öğretmenlerin öz yeterliklerini inceleme konusu yapmış ve anlamlı düzeyde farklılaşma saptamıştır. Bu saptamada özel okullarda görev yapan öğretmenlerin devlet okullarında görevli öğretmenlerden daha yüksek düzeyde öz yeterliğe sahip oldukları görülmektedir. Aynı araştırmada öğretmenlerin görev yaptıkları okul kademesine göre mesleki öz yeterlik inançları incelenmiş ve ortaokul ve lisede görevli öğretmenler arasında öz yeterlik düzeylerinde bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Farklılaşma görülmemesi okulların genel yapı ve işleyişlerinin benzer olmasıyla ve aradaki farklılığın öğrencilerin yaş aralığıyla sınırlı olmasıyla açıklanabilir.

Görev yapılan okul türü faktörüne bağlı olarak öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerine ilişkin sonuçlar:

Araştırmada ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inanç düzeylerinin öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne bağlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde görev yapan öğretmenlerin diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlere oranla daha düşük mesleki tükenmişlik algısına sahip oldukları görülmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi türünde görev yapan öğretmenler diğer okul türlerinde görev yapan öğretmenlerden daha düşük düzeyde mesleki tükenmişlik algısına sahip iseler de bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek düzeyde değildir. Algül (2022) Mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklılaştığını saptamıştır. Ancak yapılan bu saptama “mesleğe ilişkin duygusal tükenmişlik ve başarısızlık”, “fiziksel ve duygusal tükenmişlik” ve “meslektaşlara ve yöneticilere duyarsızlaşma” alt boyutlarıyla sınırlı ve özel okul devlet okulu bağlamındadır. Buna göre; özel okullarda görevli öğretmenler “mesleğe ilişkin duygusal tükenmişlik ve başarısızlık” alt boyutunda devlet okullarında görevli öğretmenlere oranla daha yüksek mesleki tükenmişlik içerisindeyler. “Fiziksel ve duygusal tükenmişlik” ve “meslektaşlara ve yöneticilere duyarsızlaşma” alt boyutlarında ise devlet okullarında görevli öğretmenlerin mesleki tükenmişlik algıları daha yüksektir. Güneş (2021) araştırmasında benzer biçimde devlet okullarında görevli öğretmenlerin özel okullarda görev yapan

öğretmenlere oranla daha yüksek mesleki tükenmişlik yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar devlet ve özel okullar arasındaki öncelikler, başarı kriterleri, hedefler, başarı değerlendirmeleri, beklentiler, iş güvencesi ve çalışma koşulları ile açıklanabilir. Başka bir çalışmada ise Okan ve Yılmaz (2017) devlet okullarında çalışan öğretmenlerin “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarısızlık” alt boyutlarında daha düşük düzeyde mesleki tükenmişlik hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Ortaöğretim Öğretmenlerinde Mesleki Öz Yeterlik ve Mesleki Tükenmişlik Algı Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki öz yeterlik inanç düzeyleri ile mesleki tükenmişlik algı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü çok yüksek düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Benzer bir çalışmada Algül (2022), öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkiye dair; Özyeterlik ölçeğinin alt boyutları olan “Akademik özyeterlik”, “Sosyal özyeterlik”, “Entelektüel özyeterlik” ve “Mesleki özyeterlik” ile Mesleki Tükenmişlik Ölçeğinin “Mesleğe ilişkin duygusal tükenmişlik ve başarısızlık”, “öğrencilere duyarsızlaşma”, “fiziksel ve duygusal tükenmişlik”, “meslektaşlara ve yöneticilere duyarsızlaşma” alt boyutları arasında negatif yönlü çok zayıf bir ilişki saptanmıştır. Öğretmenlerin sahip oldukları Özyeterlik inanç düzeyleriyle mesleki tükenmişlik algı düzeyleri arasında negatif yönde bir ilişki olması beklenen bir saptamadır denilebilir. Çimen (2007) çalışmasında, özyeterlik inancıyla tükenmişlik arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Bu saptamaya bağlı olarak; öğretmenlerde özyeterlik inancı arttığında mesleki tükenmişlik azalma eğilimi göstereceği söylenebilir. Özyeterlik ve mesleki tükenmişlik arasında saptanan ilişki zayıf olmasına karşın negatif yönlü olması mesleki tükenmişliğin önüne geçebilmek adına veri sunmaktadır. Sonuç olarak öz yeterlik inancı yüksek olan öğretmenlerde mesleki tükenmişlik düzeyi daha az olacak ve mesleki tükenmişlik az oranda görülecektir.

Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlara bağlı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Öz yeterlik, mesleki başarının ön koşulu ve öğretmenlerin hazır bulunuşluğudur. Bu çerçevede öğretmenlerin mesleğe ilişkin öz yeterlik inançlarının artırılmasına dönük eğitim faaliyetleri düzenlenmeli, hizmet öncesi eğitim döneminde öğretmen adaylarının daha çok uygulamalara dahil olmaları temin edilerek öz yeterlik inancı en başından itibaren elde edilmeye çalışılmalıdır.

Öğretmenlerde görülen mesleki tükenmişliğin en az düzeyde görülmesine hizmet edecek biçimde mesleki tükenmişliğe yol açan güçlüklerin ortadan kaldırılmasına dönük idari ve yapısal düzenlemeler yapılabilir. Mesleki tükenmişliğe yol açan çalışma koşulları, çalışma saatleri gibi konularda iyileştirmeler yapılabilir. Bununla birlikte mesleki tükenmişliğe yol açan farklı unsurların belirlenmesine dönük olarak başkaca araştırmalar yürütülebilir.

Gerçekleştirilecek daha geniş örneklerle yürütülecek çalışmada elde edilecek sonuçlar güvenilirliği artıracaktır. Öte yandan yürütülecek yeni çalışmalarda nitel araştırma yönetiminin kullanılması öğretmenlerden daha spesifik veri toplanmasına hizmet edebilecektir.

KAYNAKÇA

- Aksu, A., & Baysal, A. (2006). İlköğretim Okulu Müdürlerinde Tükenmişlik. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi(41), 7-24.
- Akyürek, M. İ. (2020). Öğretmenlerde Tükenmişlik. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(37), 35-47.
- Algül, Z. (2022). Ortaokul ve lise düzeyi öğretmenlerin özyeterlikleri, mesleki motivasyon düzeyleri ve tükenmişlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Altunbaş, S. (2011). İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin öz yeterliklerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği). Yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Aslan, M., & Kalkan, H. (2018). Öğretmenlerin Özyeterlik Algılarının Analizi. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(16), 477-493.
- Avcı, Ü., & Seferoğlu, S. S. (2011). Bilgi Toplumunda Öğretmenin Tükenmişliği: Teknoloji Kullanımı Ve Tükenmişliği Önlemeye Yönelik Alınabilecek Önlemler. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi(9), 13-26.
- Aytaç, A. (2018). Öğretmenlerin Özyeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Academy Journal of Educational Sciences, 2(1), 29-41.

- Babaoğlan, E. (2006). İlköğretim okulu yöneticilerinde tükenmişlik. Doktora tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Birkan, R. (2020). Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin iş yaşam dengeleri üzerine etkisi. Yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çapri, B., & Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15), 33-53.
- Çelikkaleli, Ö. (2011). Yetişkin Eğitimcisi Öğretmenlerin Tükenmişlik ve Mesleki Yetkinliklerinin İncelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi SBE Dergisi(4), 13-26.
- Çetinkaya, F. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çimen, S. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşantıları ve yeterlilik algıları. Yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Çolak, İ., Yorulmaz, Y. İ., & Altinkurt, Y. (2017). Öğretmen özyeterlik inancı ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1), 20-32.
- Demir, E. (2022, 12 09). İstatistik ders notlarım. Academia: https://www.academia.edu/30931820/İstatistik_Ders_Notlarım_E_Demir_2017_pdf adresinden alındı
- Güneş, A. M. (2021). Özel ve Resmi Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri ve Sınıf Yönetim Becerileri Arasındaki İlişki. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(58), 290-311.
- Kaçar, T., & Beycioğlu, K. (2017). İlköğretim Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. İlköğretim Online, 16(4), 1753-1767.
- Karabacak, M. S. (2014). Ankara ili genel liselerinde görev yapan öğretmenlerin özerklik algıları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2020). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler. Ankara: Nobel Akademik.
- Karasu, T. (2018). İmamhatip Ortaokullarında Görev Yapan öğretmenlerin Özyeterlik Algıları ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İlişkisi. Sosyal Bilimler Dergisi, 5(20), 325-343.
- Kesgin, E. (2006). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Denizli ili örneği). Yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Korkut, K. (2009). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Korkut, K., & Babaoğlan, E. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 8(16), 269-281.
- Köse, E. T. (2022). Özel eğitim okullarında görevli öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere bağlı olarak incelenmesi. Route Educational & Social Science Journal, 9(5), 231-248.
- MEB. (2020, 7 20). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. 10 15, 2022 tarihinde <http://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39> adresinden alındı
- Okan, M., & Yılmaz, K. (2017). Kamu Okullarında Psikolojik Güçlendirme ile Öğretmenlerin Tükenmişlikleri Arasındaki İlişki. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1(1), 16-27.
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Müzik Öğretmenlerinde Tükenmişlik Sendromu ve Etkileyen Faktörler. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15), 103-116.
- Örnek, T. (2020). Okul yöneticilerinde tükenmişlik sendromu ve örgütsel bağlılık ilişkisi. Yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Polat, S., Ercengiz, M., & Tetik, H. (2012). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliklerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 152-173.

- Şahin, İ. T. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf yönetimi ile ilgili öz yeterlik inançları. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi(29), 101-120.
- Şanlı, Ö., & Tan, Ç. (2017). Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27(2), 131-142.
- Yavuz, M. (2020). Özel Eğitim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Öz Yeterlilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi(55), 1-25.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz Yeterlik Algıları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(45), 88-104.
- Yılmaz, E., & Aslan, S. (2018). Lise Öğretmenlerinde Tükenmişlik, İşdoymu ve Algılanan Sosyal Destek Bursa ili örneği. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(3), 1861-1886.
- Yılmaz, S. E., Yazıcı, N., & Yazıcı, H. (2014). Öğretmen ve Yönetici Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 12(24), 135-157.
- Yüksel, B., Kaner, S., & Şekercioğlu, G. (2008). Öğretmen Mesleki Tükenmişlik Ölçeği Geliştirme Çalışması. Ulusal Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Kongresi